Обяснителна бележка, придружаваща обществената консултация относно прегледа на Съобщението за ВПОИ

Целта на настоящата бележка е да се изяснят целта и обхватът на предложението за преразглеждане на Съобщението на Комисията относно критериите за анализа на съвместимостта с вътрешния пазар на държавна помощ за насърчаване изпълнението на важни проекти от общоевропейски интерес („Съобщение за ВПОИ“). Тя придружава обществената консултация по проекта за преразгледано Съобщение за ВПОИ, която ще продължи 8 седмици.

Гражданите, организациите, предприятията и публичните органи се приканват да представят своите становища по предложението на Комисията за преглед на Съобщението за ВПОИ. В допълнение към консултацията ще се проведе среща с държавите членки, за да се съберат мненията им относно проекта на Съобщение за ВПОИ.

Заинтересованите страни се приканват да предоставят своите мнения в електронен формат и следва ясно да посочат дали техният отговор е поверителен. В такъв случай следва да се предостави и неповерителен вариант на отговора, който може да бъде публикуван на уебсайта на ГД „Конкуренция“. Пълни координати за връзка са предоставени на страницата за обществената консултация.

1. Контекст

ВПОИ могат да представляват важен принос за постигането на стратегическите цели на Съюза, по-специално с оглед на техните положителни странични ефекти. ВПОИ могат да направят възможно обединяването на държавите членки и заинтересованите страни в целия Съюз, за да се преодолеят важни пазарни неефективности или системни слабости и обществени предизвикателства, които не биха могли да бъдат преодолени по друг начин.

В Съобщението за ВПОИ[1], прието за първи път през 2014 г., Комисията определя условията, при които държавната помощ за изпълнението на важни проекти от общоевропейски интерес може да се счита за съвместима с вътрешния пазар съгласно член 107, параграф 3, буква б) от Договора.

През 2019 г. Комисията започна оценка на Съобщението за ВПОИ в контекста на проверката за пригодност[2] на пакета за модернизиране на държавната помощ от 2012 г., за да оцени дали правилата все още са целесъобразни. Резултатите показаха, че правилата са били ефективни като цяло, но че за периода след това са необходими някои адаптации по отношение на конкретни аспекти.

На 11 декември 2019 г. Комисията публикува Съобщението относно Европейския зелен пакт, в което се очертават политиките за превръщане на Европа в първия в света „въглеродно неутрален континент“ до 2050 г. За да бъдат постигнати целите на Европейския зелен пакт, са необходими действия от страна на всички сектори.

Освен това на 19 февруари 2020 г. беше представена Европейската стратегия в областта на цифровите технологии, която има за цел да постави цифровата трансформация в услуга на

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)
[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_182

хората и предприятията, като в същото време допринесе за постигането на целите за неутрална по отношение на климата Европа до 2050 г.

Този двоен преход към екологична и цифрова икономика изисква също така хармонизиране на настоящите правила за държавна помощ.

Срокът на действие на Съобщението за ВПОИ изтича в края на 2021 г.[3] Предвижда се новото Съобщение за ВПОИ да бъде прието през втората половина на 2021 г.

2. Предложени промени в проекта на текст на Съобщението за ВПОИ

Преразглеждането на Съобщението за ВПОИ се основава до голяма степен на резултатите, доказателствата и данните, събрани в контекста на оценката на Съобщението за ВПОИ, включително целева консултация и обществена консултация относно всички правила, обхванати от проверката за пригодност[4], в съчетание с опита на Комисията, произтичащ от нейната практика, по-специално три решения за ВПОИ за научни изследвания и иновации (относно микроелектрониката, одобрено през декември 2018 г., и две решения относно веригата за създаване на стойност в сектора на батериите, одобрени съответно през декември 2019 г. и януари 2021 г.). Освен това Съобщението трябва да бъде актуализирано, за да бъде съобразено с новите важни приоритети на политиката, като например Зеления пакт и Стратегията в областта на цифровите технологии.

Според резултатите от оценката Съобщението за ВПОИ като цяло се счита за целесъобразно. По-специално то е подходящ инструмент за улесняване на появата на важни трансгранични, интегрирани и съвместни проекти в стратегически вериги за създаване на стойност, които насърчават общия европейски интерес.

В това отношение замяната на предишните секторни правила за оценка на ВПОИ със специални и интердисциплинарни насоки изглежда е постигнало своите цели за изясняване на критериите за допустимост и съвместимост на държавната помощ за ВПОИ и за повишаване на предвидимостта на оценката на Комисията.

По-конкретно проектът на Съобщение за ВПОИ, макар и до голяма степен непроменен в сравнение със съобщението от 2014 г., се преразглежда с акцент върху посочените по-долу области.

<u>Открит и приобщаващ характер на ВПОИ</u>

Изглежда, че съществуващите изисквания за допустимост (напр. минимален брой държави членки, за да може даден проект да се квалифицира като ВПОИ) и положителните показатели (напр. откритост на ВПОИ) не са достатъчни, за да се гарантира, че създаването на ВПОИ се извършва по напълно открит и приобщаващ начин.

Поради това изглежда целесъобразно да се увеличи леко минималният брой на участващите държави членки, като същевременно се запази възможността за по-малък брой участващи държави членки, когато това е оправдано от естеството на проекта, и да се изисква всички

[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1247
[4] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance/public-consultation

заинтересовани държави членки да имат реална възможност да участват в нов ВПОИ (вж. точки 17 и 18 от проекта на Съобщение за ВПОИ).

Роля на МСП

Въпреки че няколко МСП участваха в трите интегрирани ВПОИ в областта на научните изследвания и иновациите, одобрени от 2014 г. насам, правилата на Съобщението за ВПОИ сами по себе си не са насочени към специфичното положение на МСП.

С оглед на специалната роля, която МСП играят в икономиката на ЕС, е важно МСП да могат да участват във ВПОИ и да се възползват от тях. Освен това, като се има предвид, че по-малките суми на помощта, например за МСП, по принцип е по-малко вероятно да нарушат ненужно конкуренцията, е целесъобразно да се въведе изричен принцип на пропорционална оценка (вж. точка 5 от проекта на Съобщение за ВПОИ).

Освен това е целесъобразно големите предприятия, участващи във ВПОИ, да се окуражават да включват МСП като свои партньори в различни държави членки, така че МСП да могат все повече да се възползват от ВПОИ (вж. точка 22, буква г) от проекта на Съобщение за ВПОИ).

Актуализиране спрямо настоящите приоритети и стратегии на ЕС

Настоящото Съобщение за ВПОИ не отразява напълно последните промени в политиката на ЕС, по-специално Европейския зелен пакт, Стратегията в областта на цифровите технологии и стратегията за промишлеността/МСП.

Поради това се счита за необходимо да се вмъкнат препратки към по-нови инициативи, които са от значение (вж. точки 4, 5 и 15 от проекта на Съобщение за ВПОИ).

Освен това е целесъобразно изрично да се признае възможността за оценяване в рамките на Съобщението за ВПОИ на големи трансгранични проекти в областта на здравеопазването или цифровите технологии, които са от голямо значение за съответните стратегии (вж. точка 26 от проекта на Съобщение за ВПОИ).

Предотвратяване на отрицателните ефекти от помощта за ВПОИ и допълнително гарантиране на пропорционалността на помощта

За да се укрепи допълнително европейският характер на ВПОИ и за да се гарантира съгласуваност с политиката на сближаване на ЕС, е целесъобразно да се въведат специални разпоредби за третирането на условията за преместване (вж. точка 49 от проекта на Съобщение за ВПОИ).

За да се гарантира допълнително, че помощта остава пропорционална в случай на допълнителни нетни приходи, получени от бенефициерите на помощта в резултат на подпомагания проект, е целесъобразно да се въведе изрична разпоредба относно възможността Комисията да поиска подходящи механизми за възвръщане на предоставените средства (вж. точка 37 от проекта на Съобщение за ВПОИ). Целесъобразно е също така да се изисква съфинансирането от бенефициера да бъде значително (вж. точка 20 от проекта на Съобщение за ВПОИ).

Други пояснения и актуализации

Като се вземат предвид исканията за пояснения, изразени по време на консултациите, проведени като част от проверката за пригодност, и в светлината на практиката изглежда

целесъобразно да се актуализират, леко да се преразгледат или преструктурират някои разпоредби на Съобщението за ВПОИ, по-специално по отношение на: определението за „интегриран проект“ (вж. точка 13 от проекта на Съобщение за ВПОИ); наличието на пазарна неефективност или системни слабости или обществени предизвикателства (вж. точка 16 от проекта на Съобщение за ВПОИ); определението за „първо промишлено внедряване“ (вж. точка 25 от проекта на Съобщение за ВПОИ); оценката на съпоставителните сценарии (вж. точка 32 от проекта на Съобщение за ВПОИ); натрупването (вж. точка 36 от проекта на Съобщение за ВПОИ); прозрачността (вж. точки 50 и 51 от проекта на Съобщение за ВПОИ).